

Novela zákona o účetnictví

Ing. Renata Urbánková

Zdroj: Bulletin Komory certifikovaných účetních č. 1/2023, rubrika Legislativa - Komentáře, str. 30 - 32

Předmětná hesla:

novela zákona - zákon o účetnictví

Plný autorský text:

Současný [zákon o účetnictví](#) nepodléhá častým a zásadním novelizacím. Významnější novela přišla v roce 2016.

Tehdy došlo např. k zavedení kategorizace účetních jednotek, k novému uspořádání a označování položek v účetních výkazech, změně ve vykazování zřizovacích výdajů a mimořádných nákladů a výnosů, ke změně metody účtování změny stavu zásob vytvořených vlastní činností. Změny byly implementovány do praxe, a dále se pokračovalo několik let v zajetých kolejích.

Jak se Česká republika stále víc integruje do evropského prostoru, ať už jde o obchod či finance a investice, vyvstává naléhavá potřeba harmonizovat českou účetní legislativu s evropskou. Tento vývoj je neodvratitelný, a je tudíž nejvyšší čas jednat. Účetnictví je hlavním zdrojem ekonomických údajů o účetních jednotkách, a proto musí odpovídat aktuálním požadavkům uživatelů účetních informací a nelze přehlížet rostoucí význam mezinárodních standardů účetního výkaznictví i v našem regionu.

Je žádoucí přeorientovat legislativu ze stanovování pouhých pravidel pro účtování k vyššímu cíli, kterým je poskytnutí návodu účetním jednotkám, jak relevantním způsobem zachycovat podstatu finančního stavu účetní jednotky.

Musíme si uvědomit, jaký je význam účetnictví a účetních informací, komu slouží. Informace z účetnictví slouží zejména vnějším uživatelům, kteří na základě těchto informací činí ekonomická rozhodnutí, investorům, kteří vyhodnocují příležitosti a rozhodují se, kam vložit peníze své i svých klientů. Pro tato rozhodnutí potřebují mít srovnatelné, spolehlivé a relevantní podklady.

Návrh [zákona o účetnictví](#) byl připomínkován odbornou veřejností, připomínky zaslaly profesní organizace a instituce jakými jsou KDP, KAČR, Hospodářská komora, ČNB a další. Členové KCÚ dostali prostřednictvím Komory k prostudování návrh zákona a měli možnost se aktivně zapojit do tvorby nového předpisu zasláním připomínek, které byly následně prostřednictvím Svazu účetních ČR a NÚR předány na Ministerstvo financí ČR, a tím přispět k vyšší kvalitě normy, která se stane závaznou pro jejich profesi v každodenní práci. Připomínek je celá řada, ať už se týká změny názvosloví, nových definic, kritérií či zásadních změn. Jednoznačně lze říci, že je patrná snaha příklonu k mezinárodním standardům, ať už v zavedení koncepčního rámce účetnictví, současné hodnoty u dlouhodobých pohledávek a dluhů či funkční měny. Za pozitivní v tomto ohledu lze považovat také rozšíření použití IFRS pro vybrané účetní jednotky.

Měníte-li dlouho zaběhlá pravidla, narušujete ustálený komfort. Není se proto čemu divit, že některé změny vyvolaly bouřlivé reakce. Zmíňme například zvýšení limitů pro povinný audit. Na první dojem příznivá změna, z pohledu dotčených účetních jednotek, které tím "ušetří" náklady na auditora, však u uživatelů účetních informací vyvolává obavy o kvalitu účetních závěrek velikostně významnějších společností, nebudou-li zveřejňovaná data ověřena nezávislou profesní autoritou.

Opomineme-li aspekt nezávislosti, na druhou stranu se otevírá prostor pro angažování certifikovaných účetních, kteří jsou do jisté míry garancí vyžadované kvality.

Diskutovaných rozporů, nejasností, nesouhlasů, nepochopeních a odlišných názorů na danou problematiku je nespočet a není cílem tohoto článku je všechny vyjmenovat, nicméně uvedme alespoň několik z nich.

Text zákona zavádí nové pojmy, které nejsou dostatečně vysvětlené, resp. obtížně srozumitelné, což může být problematické v jednoznačné aplikaci do účetní praxe, od níž se vyžaduje produkce srovnatelných výstupů, neboť lze očekávat názorové střety na akademické bázi. Tato situace bude ve svém důsledku kontraproduktivní přinejmenším do doby, než se ustálí v přehršli výkladových dokumentů jeden vítězný.

Nově se setkáme se spojením "naběhlá hodnota", resp. "změna naběhlé hodnoty", která představuje pojem převzatý z českého překladu IFRS. V aktuální podobě návrhu zákona však tento pojem není vysvětlen, ani definován, ani neodkazuje na definici podle IFRS, jak se logicky nabízí. Je to jeden z bodů navrhovaných doplnění novely zákona.

Zákon zmiňuje "pod kontrolou". Význam slovního spojení s použitím slova "kontrola" sice lze v kontextu příslušného ustanovení dovodit z angličtiny převzatého smyslu ovládnutí (na rozdíl od smyslu ověření správnosti, který najdete zase na jiném místě zákona, nebo od činnosti kontrolního orgánu), ale sám o sobě, jeho míra či rozsah není nikde v zákoně konkretizován. S určitostí nesouvisí s vnitřním kontrolním systémem, kterému naopak nový zákon věnuje celý paragraf.

Mění se rozsah definice ročního úhrnu čistého obrátu. Z celkových výnosů se nově omezuje pouze na výnosy z prodeje výrobků a zboží a poskytování služeb, jejímž záměrem je pravděpodobně eliminovat z tohoto parametru nepravidelné, mimořádné a výnosy z jiné než hlavní činnosti účetní jednotky.

Novou definicí je "účetní dluh", který se dále zkracuje jen na "dluh", který má však jiný význam než dluh v občanskoprávním smyslu. V pojetí nového [zákona o účetnictví](#) tím dochází prakticky k nahrazení pojmu závazku ve smyslu cizího kapitálu. Závazkem je z pohledu účetnictví to, co účetní jednotka slíbila nebo k čemu se zavázala, přičemž může, ale také nemusí mít zatím povinnost plnit (platit). Je zřejmé, že časem bude v branži pojem dluhu zavedeným a jasným termínem a nebude se již mnohým plést s významem pohledávky, která je po splatnosti.

Účetní jednotky budou moci vést účetnictví též v jiné měně než je česká koruna (např. v EUR), pokud taková měna je funkční měnou, tj. v dané měně uskutečňují většinu svých ekonomických transakcí. Zákon totiž zavádí možnost použití cizí funkční měny, ve které účetní jednotka uskutečňuje převážnou část své činnosti.

Naopak příkladem harmonizace české a mezinárodní legislativy může být definice reálné hodnoty, u které se zákon v plném rozsahu odkazuje na jinou normu, a to přímo na "mezinárodní účetní standardy", čímž mají být myšleny přímo IFRS.

Návrh zákona ve velké míře odkazuje na prováděcí předpisy, zejm. vyhlášku ministerstva financí, jejichž znění, ani v podobě návrhu, dosud nebylo předloženo do připomínkovacího procesu odborné veřejnosti.

Závěrem lze konstatovat, že připravovaná novela [zákona o účetnictví](#) by měla začít odstraňovat dlouhodobě kritizované nedostatky české účetní legislativy a výkaznictví tím, že se začne přibližovat evropské účetní legislativě, která je významně rozsáhlejší. To bezesporu zvýší nároky na kvalitu a kvalifikaci účetních. Vzhledem k tomu, že Komora certifikovaných účetních dbá na kontinuální profesní vzdělávání svých členů, nebude pro certifikované účetní změna ničím, co by je zaskočilo. Z toho lze dovodit, že by nemuselo dojít k významnému zvýšení dosavadních nákladů na

vedení účetnictví a zpracovávání účetních výkazů u těch účetních jednotek, které služeb certifikovaných účetních již využívají. Budeme doufat, že konečná podoba zákona s prováděcími předpisy minimalizuje šedé zóny při jejich aplikaci na konkrétní situace v praxi a že se bude detailněji věnovat moderním trendům ve zpracování účetních dokladů.

CODEXIS®